

Specvlvm Privilegiorum Regularivm In Commvni

Pedro <de los Angeles>

Coloniæ Agrippinæ, 1681

§ III. Ad quid se extendat Potestas, & Jurisdictio Judicum Conservatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61715](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-61715)

S. III.

Ad quid se extendat Potestas, & Jurisdictio Iudicium Conservatorum.

Amplif. 168. C onservatorum jurisdictio, & authoritas tanta est, ut servato- rum ju- risdic- tio declarata- tur. impediri non possit ab Ordinariis, Nunciis, aut Legatis etiam de latere; sed in causis eisdem commissis maiores sunt prædictis Ordinariis, aut Legatis, ut colligitur *ex cap. 2. de po- test. jud. deleg. in 6.* Quare contra prædictos, & etiam contra Nuncios Apostolicos, ueri se poterunt Regulares, per suos Conservatores. Sanchez tom. 2. consil. lib. 2. cap. 9. dub. 6. nu. 4. Lezana tom. 1. part. 3. cap. 10. nu. 34. & possunt Conservatores procedere per censuras Ecclesiasticas, excom- municationem, interdictum, & suspenzionem contra sibi inobedien- tes. Tum ex jure communii, *cap. sane 2. de potest. judicis deleg. cap. authorita- te, de privilegiis in 6.* Tum etiam; quia sic habetur expressè in privilegiis Conservatoriis Religionum, ut patet ex Bulla Sixti IV. pro Carmelitis, Cle- mentis VII. pro Minimis, Pii V. pro Dominicanis, & Gregorii XIII pro Jesuitis. Et ita docent Azor. tom. 2. lib. 5. cap. 35. questione 10. Barbol. de offic. & potestat. Episcop. allegat. 106. num. 36. Peyrin. tom. 2. privileg. Mini- morum, Constitut. §. Gregorii XV. §. 6. num. 45. Bordon. tom. 3. resolut. 95. n. 14. Pellizzar. tractat. 8. cap. 7. sect. 4. n. 119. & 133. Qui advertunt, quod quando contra Episcopos proce-

dendum est, adhibere debent dili- gentiam, ut cum omni modestia, pa- tientia, & reverentia se gerant. § Et notandum est cum Lezana num. 86. Joanne à Cruce lib. 2. cap. 10. dub. 4. conclus. 2. quod si Conservator nolit facere fidem Ordinario de suis litteris, non potest eum nolentem exequi suam sententiam, excommunicare. Quia delegatus nullam potest habe- re supra Ordinarium jurisdictionem, nisi quando iste est illi rebellis. Non tamen dicitur rebellis, dum per fidem de ejus Commissione: quia sic perendo utitur jure suo, *cap. in jure, de officio delegati.*

169. Quare Conservator Reli- gionum potest procedere contra E- quos pscopos, Archiepiscopos, Nuntios possit Apostolicos, & etiam contra alios Conser- Religiosos, & contra quoscumque vaor Ecclesiasticos, & contra Collegia, proce- Universitates, & Communirates, dere- habentes etiam facultatem eligendi Conservatorem; & contra quoscumque personas, ut in supradictis privi- legiis habetur. Et potest appellatione quacumque postposita, procedere per censuras Ecclesiasticas, quoties opus fuerit, & usque ad invoca- nem brachii sæcularis, ut patet ex privilegiis citatis. Nec potest ab Ordinario impediri, s. b privatione Of- ficii, & exercitii, jurisdictionis ipso facto incurrenda. Et irritum est omni- ne quodcumque in contrarium at- tentatum, ut Cisterciensibus conces- sit Marinus V. & habetur in ipso- rum compendio titul. Bulla Conser- vatoria, §. 1. & tenet Joannes à Cru- ce supra conclus. 2. Cæterum ab ejus sen-

sententia appellari potest, cum vel causa est dubia, vel ad infligendam pœnam procedit; non tamen cum res est notoria: quia in notoriis non admittitur appellatio. Farinacius in praxi criminali, quæst. 21. à num. 118. usque ad 128. Barbos. de officio & potestat. Episcop. allegat. 106. num. 33. Sed tunc ad solum Romanum Pontificem est appellandum: quia Conservator est delegatus Papæ. Barbosa num. 4. Tusclus verbo Conservatores, conclus. 760. num. 6. Imo si conservatores contra Regulares procedant, limites suæ facultatis excedendo, recusari poterunt: ex textu in cap. si quis contra Clericum, de foro compet. cap. secundo requiri, §. 3. de appellatiōnibus.

Conservatores 170. Jurisdictio Conservatorum, non solum extenditur ad defensionem Religiosorum, sed etiam familiarium, & servorum eorundem; si res Religiosorum de- juxta Tridentin. session. 24. cap. 11. In Monasteriis actu serviant, & intra eorum septa ac domos resideant, subque eorum obedientia vivant; possunt ergo ad defensionem istorum procedere in manifestis injuriis, ac violentiis, & servata forma præscripta in Constitutione Gregorii XV. de qua statim. Ita concessit Pius V. pro Dominicinis illis verbis: *Adversus inferentes eis, aut eorum procuratoribus, agentibus, servitoribus, & familiaribus in præmissis eorundem alicui molestias, vel injurias, aut gravamina, &c.* Et idem habetur in Bulla Gregorii XIII. pro Jesuitis. Villalobos 2. part. tractat. 35. difficult. 6. num. 9. Pellizzar. num. 129. Lezana num. 65. Antonius à Spiritu san-

cto num. 2. 19. & possunt etiam procedere ad defensionem syndicorum, & procuratorum eorundem Fratrum; non ut sunt singulares persona, sed ut sunt eorum officiales, idque in casibus specialibus, spectantibus ad eorum officium. Sic concessit Clemens VII. Minoribus in Bulla, quæ incipit: *Dum consideramus, apud Casarub. in Compend. verb. procuratores, num. 13.* & Rodriguez tom. 3. qq. Regul. q. 39. art. 4.

171. Sed loquendo de rebus, causis, aut negotiis, ad quæ Judicium Conservatorum jurisdictio se extendet, sciendum est, quod inspectis, & attentis Regularium privilegiis, illorumque tenore, ac verbis, cognoscere olim poterant Conservatores de omnibus causis tam civilibus, quam criminalibus, seu mixtis, tam de eis, in quibus Regulares erant Rei, quam de eis, in quibus erant Actores, & de quibuscumque injuriis, molestiis, violentiis, tam manifestis, quam non manifestis. Eis irrogatis sine judiciali indagine, vel cum illa, prout res, & causa postularet, ut dicta privilegia legenti liquido constabit; specialiter consideranti illud Sixti IV. Carmelitis concessum, in quo mandat Conservatoribus, ne permittant eos indebitè molestari, aut eis gravamina, injurias, atque damna inferri, seu quomodo libet irrogari, & postea ait: *In quibuscumque causis per eos movendis, ac quacumque ratione, vel causa, & addit: ac etiam summarie, & de plano absque strepitu, & figura judicii.* Et Bullam Clementis VII. pro Minimis, in qua idem eisdem Conservatoribus præcipit,

cipit, his verbis : Ne permittatis eosdem super libertatibus, privilegiis, indultis, rebus, & bonis predictis, ab eisdem, & quibuslibet aliis indebet molestatari, vel ei gravamina, vel damna, seu injurias irrogari, aut coram quibuscumque judicibus Ordinariis, vel Delegatis, etiam Apostolico, quavis occasione, vel causa, etiam criminali eosdem Fratres trahi, &c, & postea addit : in illis videlicet, qua judicialem requirunt indaginem, summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura judicii ; in aliis prout qualitas eorum exiger. Quod idem habetur in Bulla Pii V. pro Dominicanis, & in Bulla Gregorii XIII. pro Jesuitis, sub illis verbis: De quibusvis molestiis, damnis, injuriis tam presentibus, quam futuris. Et addit, quod absque judiciali indagine, & cum illa procedere possint, prout qualitas rerum postulaverit; & in quibuscumque causis tam civilibus, quam criminalibus, & mixtis; etiam in eis, in quibus Regulares Actores fuerint. Quae omnia ad intentum ponderant Fatinacius 2. parte, decif. 616. numer. 3. & 4. Peyrin. tom. 2. Constitut. 5. Gregorii XV. §. 6. à numer. 34. Pellizzat. tract. 8. cap. 7. sect. 4. numer. 120. Sorbus in Compend privil. Mendicant. verb. Conservatores. Lezana tom. 1. part. 3. cap. 10. n. 22. Barbos. de offic. & potest. Episc. alleg. 106. à n. 33.

Qualiter per Gregorium XV. jurisdictione Conservatores licet hæc ita sint, secundum "privilegia Regularibus concessa; illa tamen postea variè alterata, & immutata fuere à Sede Apostolica: specialiter à Gregorio XV. in Constitutione multoties citata, quæ

incipit, Sanctissimus, anno 1621. & vatorum habetur 4. tom. Bullar. inter Constitutiones hujus Pontificis numero 9. ubi circa prædictorum Conservatorum authoritatem, & jurisdictionem, hæc decernit : Ut coram ipsis Conservatoribus Regulares, ac Personæ supra scripta conveniri quidem, aut trahi debeant; sed alios convenire, aut trahere non possint; ita ut memorati Conservatores, in causis, in quibus Regularis, & alii Actores fuerint, nullam prorsus jurisdictionem habeant. Sed in instantium, in quibus Rei extiterint. Nec extracivitates, aut Dioceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscumque procedere presumant. § Quæ limitatio jurisdictionis Conservatorum cum nimis dura videretur, & Regularis quidem coram prædictis Conservatoribus conveniri, aut trahi deberent; ipsi autem non possent alios trahere, aut convenire, ita ut in causis, in quibus Regularis essent Actores, nullam prorsus jurisdictionem haberent : sed tantum in illis, in quibus Rei existent, Supplicatum fuit, ab ipsis Sacra Congregat. ut decidere hoc dubium. An per hæc verba sublata sit facultas, quam habent Conservatores defendendi Regularis, & alios à manifesti injuriis, & violentiis, quæ illis de facto infuruntur; dum à suis possessionibus deficiuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur? Cui dubitationi Sacra Congregatio anno 1624. sic respondit : Eiusmodi verbis minime sublatam esse facultatem, quam habebant Conservatores defendendi Regularis à manifestis injuriis, & violentiis. Quæ resolutio habetur in 4. to. Bullar.

inter Constitutiones Gregorii XV. post 9. § Unde secundum dictam Constitutionem Gregorii, & Congregationis Sacrae declarationem solum possum modò cognoscere Conservatores Regularium de illis causis, in quibus Regulares Reifuerint, & in eis in quibus Actores fuerint, quoad injurias tantum, & manifestas violentias, secundum formam, cap. finali, de offic. & potest. judic. deleg. in 6. innovatam à Gregorio XV. ita docent Bordon. tom. 3. resolut. 95, à num. 6. Lezana tom. 1. part. 3. cap. 10. num. 62. Pellizzar. tract. 8. cap. 7. sect. 4. num. 120. Moneta de Conservatoribus, cap. 7. quest. 6. num. 343. Peyrin. tom. 2. in Constit. 5. Gregorii XV. §. 6. num. 50. Antonius à Spiritu sancto tract. 2. de privileg. diff. 1. sect. 4. num. 212. § Illa autem dicitur manifesta injuria, quæ per fact. evidentiam ita notoria est, ut examinatione non indigeat; vel si indigeat, probari tamen posset clare, & certitudinaliter per multos testes, & negati non possit. Violentia vero dicitur, injuria cum vi, & impetu, personis, vel rebus facta. Tuschus verb. manifestum, conclus. 75. num. 7. & verbo violentia, conclus. 214. Menochius in Pralud. de recuperanda possessione. à n. 38.

Ad quā- 173. Ex quibus sequitur resolutio tam loci aliquarum difficultatum. Primò quid distan- dicendum sit ad illam questionem, tiam, ju- videlicet, ad quantum loci distan- risdictio niam se extendat j. idicu. Conserva- Confer. torum authoritas? Respondeatur e- vatorum enim, quod attentis privilegiis Grego- exten- rii XIII. pro Jesuitis, & Clementis VII. pro Minimis, poterant extra ci- datur.

vitates, & dioceses, in quibus deputati fuerant, contra delinquentes procedere: dummodo id non foret ultra tres diætas. Est autem una diæta, iter unius diei, id est 20. milliarium, quæ computanda sunt non ab urbis, vel ad ficiis; sed à terminis diocesis, intra quam Conservator existit, ita Joannes à Cruce de privileg. lib. 2. cap. 10. dub. 3. num. 2. Peyrin. §. 6. num. 46. Antonius à Spiritu sancto num. 217. Lezana num. 27. Rodriguez tom. 1. quest. 65. articulo 7. Portell. in dub. Regular. verb. Conservator, num. 5. Unde poterant Praelati Regulares ex vi suorum privilegiorum eligere sibi Conservatores, non solum in Diocesisibus, in quibus erant Conventus illorum existentes; sed etiam extra eas degen'es, dummodo reus intra tres diætas citari posset. § Ceterum ex jure communis in cap. ultimo, de offic. judic. delegat. in 6. quod innovatum fuit à Gregorio XV. in Constitutione saepius citata, non possunt hoc tempore suum munus exercere, nisi intra civitates, & Dioceses, in quibus deputati fuerunt. Moneta cap. 7. quest. 2. num. 61. Lezana num. 64. § Quamvis sit probabile, nihil in hac parte innovatum fuisse à Gregorio XV. si dicatur in ea solum prohibuisse, ne Conservatores suum munus exerceant extra civitates, & dioceses, in quibus deputati sunt, ita quod non possint suum munus exercere, cum à civitatibus, & diocesisibus, in quibus deputati sunt, abfuerint; poterunt tamen tunc alteri existenti in loco, in quo ipsi deputati sunt, suum officium delegare. Ita Pey-

Peyrin. & Lezan, quos refert, & sequitur N. Antonius à Spiritu sancto tract. 2. disput. 1. sect. 4. num. 218. Item Moneta, Sorbus, Rodriguez, quos refert, & sequitur Tamburin, de jure Abbat. tom. 3. disput. 17. quæst. 1. num. 6. § Sed notat bene Joannes à Cruce dub. 3. concl. 3. Quod quando Conservatori Regularium non valet tute accedere ad loca, in quibus morantur, qui sunt citandi, monendi, vel prohibendi, possunt ista efficere per edicta publica, affigendo illa in locis publicis, de quibus sit verisimilis conjectura, quod ex ipsis ad ipsum citatorum, monitorum, vel prohibitorum notitiam pervenire valeant: ut concessi Societati Jesu Gregorius XIII. & Pius V. Ordini Prædicatorum.

Post Constitutionem Gregorii XV. posse conservatores procedere in causis, in quibus Religiosi sunt actores: &c. sequitur secundum, quid dicendum sit ad illam questionem, an Conservatores Regularium post Constitutionem Gregorii XV. possint procedere, cum ipsis Regularibus sunt Actores, in causis civilibus eorum, contra eos qui aliquam pecuniae summam, vel aliquam aliam rem ipsi debent ex locationibus, legatis, testamentis, &c. quando debitor non vult solvere id, quod tenet? § Respondetur enim, quod nisi fuerit injuria, aut violentia manifesta, non poterunt, propter illa verba Gregorii: quod Conservatores in causis, in quibus Regulares actores fuerint, nullam prorsus jurisdictionem habeant. Ceterum hoc non tollit, quo minus Regulares possint agere coram Conservatoribus suis contra predictos propter manifestas injurias, seu violen-

tias, quas manifeste faciunt, qui solvere ea, quæ certe tenentur, nolunt. Et tunc tales Conservatores, contra hujusmodi debitores possunt procedere: etiam si Regulares Actores fuerint; propter declarationem Sacrae Congregationis supra num. 172. adductam: Quæ declaravit, posse Conservatores defendere Regulares à manifestis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum à suis possessionibus dejiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impeditiuntur. Quod sane accidit quando non vult debitor solvere quod tenet: quia tunc ne creditor fruatur, aut utatur propriis bonis, impedimentum apponit. Sic Joannes à Cruce dub. 5. conclus. 2. Lezana num. 61: Antonius à S. Iriu sancto num. 215. Bordon. resolut. 95. n. 1. Pey. in. §. 6. num. 50. Moneta cap. 7. quæst. 8 num. 394. Diana 3. part. 1. rat. 1. resolut. 2.

175. Sequitur tertium, quid dicendum sit ad illam questionem, an Ju-dices Conservatores post Constitu-tionem Gregorii XV. cognoscere possint de his, quæ judiciale requiriunt indaginem, nempe cogniti-onem causæ, ejusque examinationem prop er illius dubietatem? Pro cuius resolutione supponimus, in causis Regularium, tam iis in quibus Actores fuerint, quam iis in quibus fuerint Re却, posse, & debere Conservatores procedere de plano, & sine strepitu, & figura judicij: quia ubi agitur de causis Regularium apud eorum Præ-latos, & Conservatores, servari non debent apices juris, nec subtilis illius forma, quæ in aliis causis praescribi-

Sff. 2 tur;

tur; ut habetur in cap. Qualiter, & quando, de accusatoribus, & in singulorum Ordinum Constitutionibus hoc caveri solet, ut apud nos 3. part, Constitut. cap. 10. num. 8. § Et isto supposito ad quæstum negativè responderetur: maxime si Regulares Actores fuerint: quia Gregorius XV. decernit non posse Conservatores procedere in causis, in quibus Regulares Actores fuerint. Et licet ex declaratione Sacrae Congregationis procedere possint in causis manifestarum injuriatum, etiam si in illis Actores fuerint Regulares, hoc tamen est ideo, quia in manifestis iudicialis indago non requiritur; maximè, quia Sacra Congregatio dum concedit Regularibus, in manifestis posse coram Conservatore agere, subdit: debere servari formam præscriptam ab Innocentio IV. in cap. 1. de offic. deleg. in 6. ubi dicitur: non posse Conservatores ad ea, quæ iudiciale indaginem exigunt, suam extendere potestatem.

Lezana num. 63. Pellizzat. 114.

Quid faciat. 176. Cæterum in cognoscendis injuriis, aut violentiis manifestis, possunt Conservatores illam indaginem servator, adhibere, quæ in notoriis solet comit debite muniter usurpari: quia cui commititur ipso notoriis facultas, debent ea committi, sine quibus jurisdicitione nequit exerceri; Sed non potest Conservator in notoriis procedere, nisi de rei notorietaate notitiam capiat, & ad ferendum testimonium testes cogat, si forte delictum sit aliis notorium, & non ipsi; aliaque iis similia praeter, quæ aliquam important judiciale indaginem; ergo, &c. Peyrin. tom. 2.

Constitut. 5. Gregorii XV. numer. 40. Moneta cap. 7. quæst. 3. num. 90. & 93. Pellizzat. numero 116. Lezana num. 62. § Quare ut Conservator procedere valeat, necessarium est, quod ante omnia appareat injuriam, seu violentiam fuisse manifestam, & notoriam: quia ubicumque jurisdictio alicui competit respectu alicujus certæ qualitatis, ante omnia debet illi de illa qualitate constare. Sit tamen de illa tali notorietaate dubitet, vel clare de ea non appareat, poterit summae examinare an injuria, vel violentia de qua agitur, notoria sit, & super ea probationes recipere ad fundandam suam jurisdictionem: ita quod si eam notoriam esse reperiat, in sua jurisdictione procedat: alias se incompetenter pronuntiet. Barbos. de offic. & potest Episcop. alleg. 106 num. 20. Lezana num. 62. Pellizzat. num. 117. Peyrin. tom. 2. privileg. cap. 11. num. 10.

177. In fine hujus puncti rogabis, prenas quas incurvant Conservatores, qui limites suæ jurisdictionis excedunt, & qui talen excessum procurant, vel certè impediunt, ne suum munus, in his, quæ possunt exercant: § Respondetur, Conservatores scienter excedentes suæ jurisdictionis metas incurvare suspensionem ab Officio Conservatoris per annum: ut habetur in cap final. de offic. deleg. in 6. & jure Hispan. int. 1. titul. 5. lib. nov. recopilat. privatim temporalitatibus, &c. & connaturalitate illorum regnorū. § Cæterum cum in dicto cap. final dicatur: scienter, sequitur non incurti predictas poenas ab his, qui exignorantur.

fantia etiam crassa excedant, juxta à nobis dicta tom. 2. tract. 10. de Censur. cap. 10. n. 187. Sed in foro externo, ut scienter fecisse convincatur, debet probari: quia juxta regulam juris 48. præsumitur ignorans, ubi scientia non probatur. § Pars vero, quæ procuravit, quod judices Conservatores excedant, effectu procurationis sequuto, qui est excessus de facto exercitus à Conservatore, excommunicationis pœnam incurrit, à qua absolvitur non potest, nisi ei, quem sic fatigavit indebet, primò satisfaciat integratiter de expensis, ut habetur dicto cap. final. Sed talis excommunicatione non incurrit nisi à parte procurante: id est ab eo, qui in iudicio est Actor, vel Reus, non à tercia persona: quia textus solum de parte Procurante loquitur. Navarrus in Manual. c. 27. nn. 125. à Cruce dub. 7. concl. 2. Lezana tom. 71. Rodriguez tom. 1. quest. 65. art. ultim. § Impedientes demum, vel molestantes Conservatores Regularium ne suum exerceant Officium, incidit in excommunicationem, vel suspensionem à divinis lata sententiæ: ex concessione Pii V. pro Dominicanis. Sed pœna prædicta lata sub illa disjunctione, excommunicationis, vel suspensionis, in hoc sensu intelligitur: ut delinquens unam dictarum Censuratum determinatè incurrat, quam ipse elegerit. Bonacina disp. 1. de Censuris quest. 1. punct. 7. num. 1.

PUNCTUM VI.

De Privilegiis Regularium, virtute quorum possunt in suis Ecclesiis sepelire eos, qui in eis eligunt sepulturam.

178. **D**iversa sunt privilegia Regularibus cœcessa circa materiam hujus puncti. Alia circa electionem liberam sepulturæ, quæ ab extraneis agentes secularibus, laicis, & Ecclesiasticis, potest eligi in Ecclesiis, capellis, claustris, &c. Alia circa modum, quo Regularium sepultura debeat executioni mandari. Alia circa exemptionem solutionis portionis Canonicae, & quartæ funeralis ex his, quæ relinquuntur ab illis, qui apud eos eligunt sepulturam. Alia circa res, & quantitatem, ex quibus solvi debeat quartæ funeralis, ab eis, qui solvere tenentur. Quare punctum hoc in sex paragaphos dividemus, ut in eo distinctius procedamus. In primo agemus de his quæ pertinent ad sepulturam in communione, à quibus eligi potest, & in quo loco debent sepeliri, qui eam non elegunt. In secundo de his qui ex jure, Ecclesiastica sepultura privantur. In tertio de privilegiis Regularium sepeliendi in suis Ecclesiis illos, qui in illis sepulturam elegerint. In quarto de portione canonica, & quarta funerali erit sermo, quæ sint? Et à quibus solvi debeat. In quinto & sexto de privilegiis exemptionis à solutione quartæ funeralis aliquibus Religionibus concessis.

§ II. 3

§ I. 2